

**AKADEMISKA
SJUKHUSET**

Till dig som patient

Inför operation vid misstänkt eller konstaterad vulvacancer

Med ett besked om misstänkt eller konstaterad cancer kommer oftast en rad olika frågor, tankar och känslor. I denna folder har vi samlat lite information och svar på de vanligaste frågorna inför kirurgi vid vulvacancer. Avdelningens personal finns med dig genom hela processen för att ge stöd, hjälp och svara på ytterligare funderingar.

Din diagnos

De undersökningar du hittills genomgått har gett misstanke eller bekräftat att du har cellförändringar eller cancer i vulva. Du har därför blivit kallad för planering inför operation.

Behandling och operation

Vulvacancer behandlas genom kirurgi och ibland följs den upp av strålbehandling. Kirurgin utförs hos oss på enheten för gynekologisk kirurgi och den eventuella efterbehandlingen ges vid Onkologmottagningen dit vi remitterar dig vid behov. Operationen utförs under sövning eller med ryggbedövning.

Om du har cellförändringar i vulva är det viktigt att de tas bort helt och fullt, men därutöver behövs ingen mer behandling. Tumörer i vulva avlägsnas med god marginal runt omkring och mot djupet. Det är vanligt att även lymfkörtlar i ljumskarna tas bort. Beroende på var tumören sitter och hur stor den är, görs det på en eller båda sidor.

Operationen i vulva och i ljumskarna görs via separata hudsnitt och vanligtvis läggs ett dränage (liten slang som samlar sårvätska) i ljumskan. Dränaget tas bort efter cirka 5-14 dagar. De flesta patienter får åka hem innan dess och kommer tillbaka för att ta bort det.

Efter operationen undersöks vävnadsprover mikroskopiskt och svar på dessa kommer efter cirka 2-4 veckor. Du och din läkare kommer överens om du vill ha en återbesökstid eller telefontid för information om provsvaren. Om provsvaren visar att du behöver strålbehandling på Onkologmottagningen, blir du remitterad dit för mer information och fortsatt behandling.

Efter operationen

Direkt efter operationen får du komma till uppvakningsavdelningen. Beroende på operationens längd får du stanna där under 2-24 timmar och kommer sedan tillbaka till vårdavdelningen.

Smärta och illamående

Vi ser alltid till att du som patient är så smärtfri och fri från illamående som möjligt, så att du snabbare kan börja äta, dricka och komma upp ur sängen. Den vanligaste smärtlindringen består av tabletter som grund (paracetamol, t e x Alvedon tillsammans med ibuprofen, t e x Ibumetin). Vilken smärtlindring du får utöver detta beslutar läkaren om i samråd med dig. Morfin är ett vanligt komplement som ges vid ökad smärta, antingen i tablettform eller injektion.

Du blir inte beroende av medicinen under den korta period du har behov av den.

Komplikationer?

Vid en operation finns alltid en liten risk för komplikationer. Det är lyckligtvis sällsynt och oftast övergående. Det är normalt att ha lite feber och viss blödning från såret de första dagarna efter operationen. Kirurgi på vulva och i ljumske innebär en viss risk för infektioner efter operationen. Därför kommer du att få antibiotikaproylax före operationen och vi följer upp med behandlingar efter att du gått hem. Vissa patienter (inte alla) kan få:

- Urinvägsinfektion.
- Blodansamling i operationssåret.
- Svullnad i benen (lymfödem). Detta problem kan uppstå tidigt efter operation men också flera månader eller år efteråt. Ödem behandlas med kompressionsstrumpor och i vissa fall även med hjälp av lymfoterapeut.
- Känslnedsättning vid ärren. Försvinner vanligtvis efter 3-6 månader.

Beroende på ärrbildning i vulva kan även den sexuella upplevelsen komma att förändras, (se separat rubrik).

Även om det är ovanligt kan det uppstå skador på omkringliggande vävnad under operationen, eller förekomma blödningar som kräver en ny operation för att åtgärda detta. Själva sövningen innebär också viss men mycket liten risk. Du kommer att få träffa en narkosläkare före operation och får då svar på dina frågor kring detta.

Dagarna efter operationen

Vårt mål är att du ska komma upp och sitta redan på operationsdagens kväll. Det finns stora vinster med att du är uppe och går så mycket du har ork till, och exempelvis äter dina måltider i patientdagrummet. Rörelse är bra för sår läkningen, minskar risk för blodproppar och lunginflammation samt hjälper tarmen att komma igång. Du kommer att få information av avdelningspersonalen om hur du ska röra dig för att inte belasta operationssåret. Din läkare kommer att informera dig om själva ingreppet dagen efter operationen.

När får jag äta och dricka?

Du får både äta och dricka direkt efter operationen. Allsidig, energirik kost och proteindryck hjälper sår läkningen och ger dig dina krafter tillbaka. Säg till direkt om du känner dig illamående, så kan vi hjälpa dig med det. Vid oro och illamående är det bra att äta mindre måltider lite oftare.

Mag- och tarmfunktionen

Under operationen blir tarmarna stillastående och det normala är att det tar några dagar innan de kommer igång igen. Detta göra att du inte kommer ha någon direkt avföring de första dygnet. Om du dricker rikligt med vätska, äter ordentligt och rör på dig, hjälper du tarmarna igång fortare. Vid behov kan du få laxerande- eller mjukgörande medel, vilket bestäms av din läkare.

Vårdtid

Vårdtiden efter operationen är vanligtvis 4-7 dagar när lymfkörtlar tas bort, och 1-2 dagar när endast ett vulvaingrepp görs. Hur snabbt man kommer igång igen efter en operation är individuellt, men din egen motivation har stor betydelse. Ju snabbare du kommer igång, desto mindre är risken för bland annat hjärt- och lungkomplikationer,

infektioner och trötthet. Personalen tar alltid hänsyn till operationens omfattning och dina behov när de guidar dig att komma upp och igång.

Första tiden hemma

Återhämtningstiden varierar beroende på ingreppets storlek. De första dagarna hemma ska du ta det lugnare än vanligt men kan ändå utföra lättare sysslor. Du kommer att vara öm i såren de första veckorna efter operationen och räkna med att det tar några veckor innan du återhämtat dig och känner att du får tillbaka kraft och energi. Vanligtvis blir du sjukskriven 3-4 veckor beroende på behov. I de fall behandlingen fortsätter med cellgifter ansvarar Onkologmottagningen för eventuell förlängning av sjukskrivningen om det skulle behövas.

Några viktiga råd att följa:

- ✓ Motionera gärna lätt, exempelvis genom att ta promenader och gå i trappor.
- ✓ Duscha gärna, men avvakta med att bada och simma tills såret är läkt och blödningar från slidan helt har upphört.
- ✓ De första 4-8 veckorna ska du undvika att lyfta tungt och inte heller träna hårt/utöva några tuffare sporter.
- ✓ Det är viktigt att du fortsätter med den smärtlindring du fått rekommenderad så länge du har ont, och inte slutar i förtid. Du kommer få med dig en medicinlista vid utskrivningen där det står när och hur du ska avsluta din smärtlindrande medicin.

Om du upplever något av följande problem när du kommit hem, ska du genast ringa kontaktsjuksköterskan:

- ➔ Kraftig blödning från såren.
- ➔ Tilltagande smärtor.
- ➔ Feber eller tecken på infektion i operationssåret, t e x rodnad, värmeökning, ömhet och svullnad.

Skötsel av operationssåret

Såret i vulva kan inte täckas och ska därför hållas så rent som möjligt. Vi rekommenderar att du spolar regelbundet med ljummet vatten (gärna 2-3 gånger per dag) exempelvis i duschen. Du kan ha en liten blödning från såret i vulva den första veckan och därefter en brun flytning upp till 3-6 veckor efter operation.

Vanliga psykiska reaktioner

De allra flesta blir chockade och oroliga när de får besked om att de drabbats av cancer. Det tar tid att komma över de känslorna och rädslan för att sjukdomen ska komma tillbaka kanske aldrig försvinner helt, men minskar väsentligt med tiden. Även om det inte känns så nu, så kommer det en dag, när oron inte längre dominerar dina tankar och ditt liv. Men det är viktigt att dela dessa känslor och funderingar med sjukvårdspersonalen, dina vänner och din familj. Vår kontaktsjuksköterska finns där för dig genom hela processen och till henne kan du vända dig med **alla** typer av frågor. Hos oss finns även en kurator du kan boka tid hos om du vill.

Hur berättar jag för barn om cancer?

Det kan vara svårt att veta hur och vad man ska berätta för barn om den sjukdom man fått. Det finns inga råd som passar alla familjer och situationer, men det vi vet är att det är viktigt att på något sätt berätta för barn när en närstående vuxen är sjuk. Oavsett ålder märker barn snabbt att något är fel och med fantasins hjälp skapar de snabbt egna föreställningar om vad som står på, vilka många gånger kan vara värre än verkligheten.

Sexualitet och samliv

Stress och oro i samband med ett sjukdomsbesked kan ge upphov till minskad sexlust eller göra att den försvinner helt under en tid. För de flesta som får en cancerdiagnos blir sexualiteten och samlivet påverkat på något sätt. Efter en operation kan smärta, trötthet och att kroppen förändrats i och med ingreppet, bidra till att lusten helt enkelt inte finns där.

Du och din partner kan återuppta samlivet redan efter ca 4-6 veckor om såret är läkt. Det är normalt att det förekommer obehag vid samlag i upp till 8-12 veckor efter operationen. Vid större ingrepp, till exempel om klitoris tas bort, förändras den sexuella upplevelsen. Årbbildningen kan leda till trånghet och besvär vid samlag varför vi är måna om att du får rätt hjälp efter ett sådant här ingrepp. Det finns oftast en förklaring och möjlighet att avhjälpa eller lindra problemen. Därför vill vi uppmuntra dig att höra av dig till vår kontaktsjuksköterska och/eller ta upp detta med din läkare på uppföljande kontroller, så att du får bästa tänkbara hjälp med detta.

Mer information

Du kan alltid söka råd och hjälp genom 1177 Vårdguiden (sjukvårdsupplysningen) på telefon 1177 eller via webben på www.1177.se

Kontakt

Akademiska sjukhuset når du på 018-611 00 00 och på www.akademiska.se

Direktnummer till Kontaktsjuksköterska: 070-611 15 49